

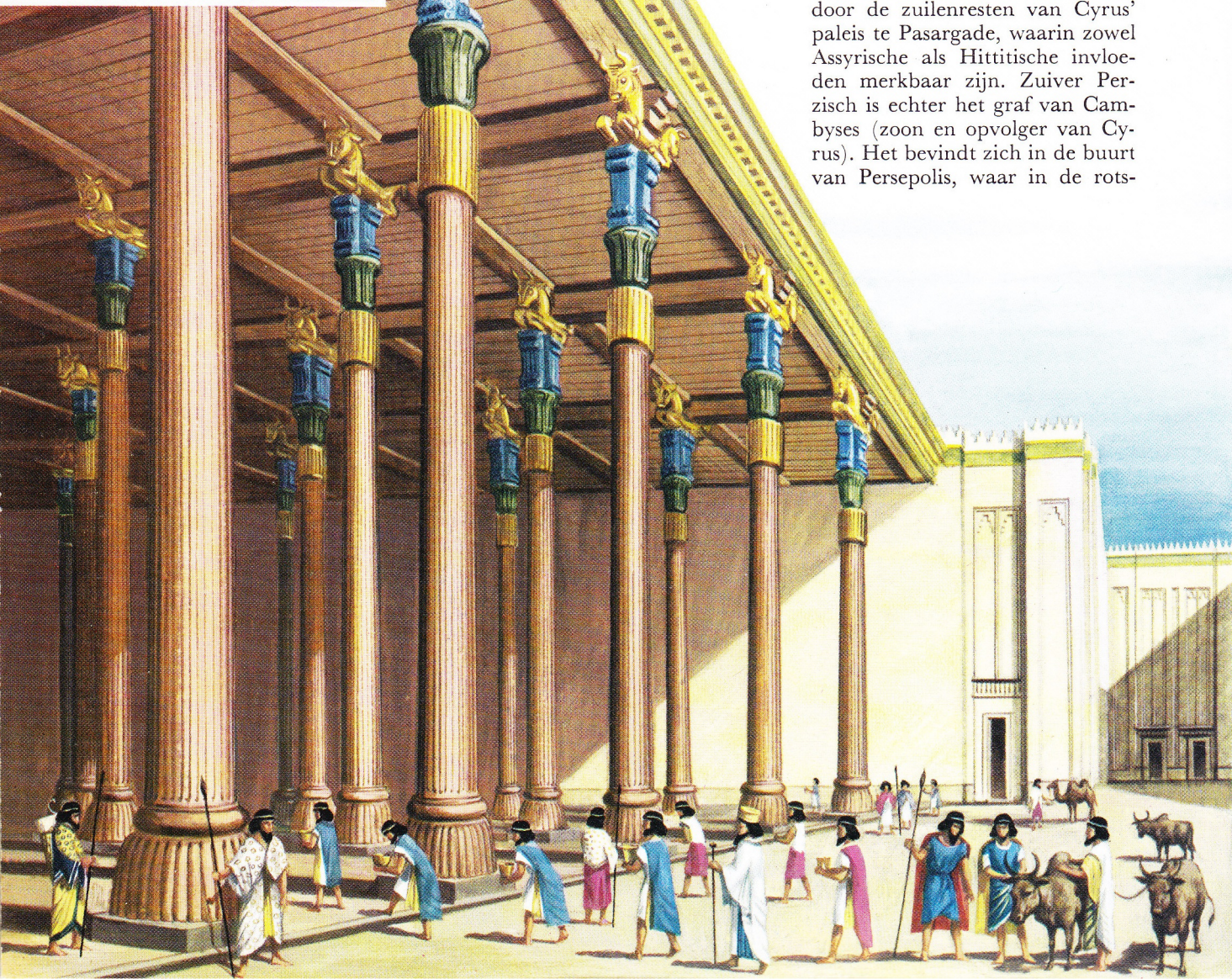

Monumentaal en rijk

deze reconstructie van de honderdzuilenzaal van het paleis te Persepolis geeft ons een beeld van de monumentale en rijke bouwstijl uit het oude Perzische Rijk

De overwinning van Cyrus de Grote op de Meden wenkte de Perzen naar verdere horizonen: zij breidden hun rijk uit en kwamen daardoor in contact met volkeren, die op artistiek gebied een hoge ontwikkelingsstap hadden bereikt. De Perzische kunstscheppingen werden aldus door Egyptische, Babylonische en Griekse opvattingen beïnvloed, die alle tot één harmonisch geheel met eigen karakter samensmolten.

Het oudste getuigenis van de Perzische bouwkunst wordt afgeleid door de zuilenresten van Cyrus' paleis te Pasargade, waarin zowel Assyrische als Hittitische invloeden merkbaar zijn. Zuiver Perzisch is echter het graf van Cambyses (zoon en opvolger van Cyrus). Het bevindt zich in de buurt van Persepolis, waar in de rots-

kloof van Naksj-i-Rustam de merkwaardige rotsgraven van Darius I en zijn drie opvolgers werden uitgehouwen. Het graf van Cambyses vertoont een vierkante toren met risalieten (vooruitspringende delen) en een plat dak. Deze graven zijn belangrijk, omdat ze ons, dank zij hun versierde voorwand, een idee geven van de paleizenbouw, waarvan te Persepolis nog overblijfselen te vinden zijn.

Darius I liet hier een paleis bouwen, dat Xerxes voltooide. Deze vorst begon met de bouw van de zogenaamde honderdzuilenzaal, die pas onder Artaxerxes I in de 5e eeuw v.C. klaar kwam. Hij voegde er nog een woonpaleis en enkele afzonderlijke gebouwen aan toe: een bonte mengelmoes zonder architectonische samenhang. Toch zijn de zuilen van deze paleizen zeer merkwaardig. Men neemt aan, dat de oudste zuilen van hout waren en 12 tot 20 meter hoog. De basis was van natuursteen. De verscheidene stukken werden zonder metselspecie op elkaar gezet, maar door middel van loden haken bijeen gehouden. De gebouwen zelf waren voornamelijk uit zogenaamde droogsteen opgetrokken, maar de reliëfs, die de wanden en de trappen versierden, waren van natuursteen. De grote reliëfs stellen de koning zelf voor, terwijl hij audiëntie verleent. Hij zit op een met een baldakijn overkoepelde troon, die door verscheidene vertegenwoordigers uit zijn rijk wordt ondersteund. Op andere reliëfs rijzen achter de tronende koning andere figuren op: het zijn Darius I en zijn zoon Xerxes. In werkelijkheid moet de prins naast de troon gestaan hebben; achter de troon bevonden zich twee voorname hoogwaardigheidsbekleders, namelijk de drager van de koninklijke wapens en de voorproever met een doek in de hand. Twee lijfwachten sluiten links de scène af. Het reliëf toont verder een Medische hoofdman, de commandostaf dragend en op de vorst toe-

treidend. Hij buigt zich voorover en betuigt met de hand aan de mond zijn eerbied voor de grote vorst. Achter hem volgt een hoveling met reukwater en een lijfwacht. Dit kunstwerk, vóór enkele jaren teruggevonden, maakt alle verdere beschrijving overbodig. De beeldhouwer slaagde erin de verheerlijkte, vergoddelijkte koning voor te stellen, omringd door wierookwolken die uit grote vazen opstijgen. Het is niet alleen de voorstelling van een uiterlijke plechtigheid, maar tevens de uitdrukking van een innerlijke, adembenemende grootheid.

Merkwaardig is het wel te noemen, dat de Perzische kunst geen afzonderlijke beeldhouwwerken naliët. Is het mogelijk, dat de plastische vaardigheid van de kunstenaars zich uitsluitend beperkte tot de prachtige reliëfs op de muren van de paleizen te Persepolis en te Susa en op de voorwand van de rotsgraven? Of gingen hier in de storm van het geweld grote kunstwerken verloren?...

De Perzische kunstenaars waren eveneens bedreven in het graveren, voornamelijk in verband met de zogenaamde rolzegels (=rolvormige stenen die men voor het verzegelen gebruikte). De belangrijkste dateren vooral uit de Achaemeniden periode (5e eeuw v.C.), waarbij de Griekse invloed duidelijk merkbaar is. Toch ontwikkelde zich reeds tijdens het bewind van Darius I een specifieke Perzische graveerkunst: het beroemde zegel van Darius is hiervan het mooiste voorbeeld. Het vermeldt in drie verschillende talen, het Assyrisch, het Egyptisch en het Perzisch, de naam en de titels van de grote heerser en stelt hem voor staande in een wagen en jagend op een leeuw.

Opvallend is, dat de Perzische kunstenaars hun personages sterk vereenvoudigd voorstellen, zodat deze vaak niet van elkaar te onderscheiden zijn. Aan de andere kant besteedden ze veel aandacht

De Perzische kunst groeide onder de invloed van grotere culturen tot een specifieke schepping uit. Zuiver Perzisch zijn de rotsgraven met prachtige reliëfs, die ons bovendien een beeld geven van de architectuur uit de grote tijd. Al bleven geen afzonderlijke beeldhouwwerken bewaard, toch overtuigden de graveer- en de emailleerkunst ons van de artistieke schepingskracht van het Oudperzische rijk.

aan de kleding, die soepel wordt afgebeeld. Dieren worden bijna altijd vechtend voorgesteld.

Naast de graveerkunst dient nog de emailleertechniek vermeld: de Perzische artiesten schilderden op kunststeen, waarvan de ondergrond bekoorlijk blauw was, terwijl de reliëfs in wit, zwart, geel en bruin tot een harmonisch kleurenspeel aanleiding gaven.

De Perzen verwerkten ook metalen tot mooie sieraden en gebruiksvoorwerpen en waren bedreven in het vervaardigen van aardewerk.

